

Paládi József

Elsüllyedt világ

Paládi József

Elsüllyedt világ

Paládi József

Elsüllyedt világ

Riportkötet

Magánkiadás

Budapest, 2025

ISBN 978-615-6102-28-7

Olcsó lányok

Most nem „azokról” van szó...

Itt vannak azonban azoknak a fiatal lányoknak a tömegei, akik kikerültek a szakmunkásképzőkből, a gimnáziumokból, mégsem tudnak munkához jutni. Vagy ha igen, szörnyű, megalázó bérért. Olyan bérért, amiből nem lehet tisztességesen megélni. Sőt, élni sem nagyon.

Hallottam egy bőrdíszművesről, aki a főváros egyik elegáns negyedében tart fenn műhelyt, többszörös milliomos, s ha hinni lehet a rossz nyelveknek, valutáért is dolgozik. Ez az úr négy-öt frissen végzett szakmunkás lányt foglalkoztat, s rendkívül kemény munkáért heti ezer forintot fizet. Igen. Havi négyezret. A létminimumot. Zsebből. Jobb családokban ennél egy macska eltartása is többbe kerül. Azt ne is firtassuk, be vannak-e jelente ezek a lányok a Társadalombiztosítási Intézetnél? S hogy adóznak-e utánuk? Magánügy.

Kapitalizálódó társadalmunkban ma nincs ember, nincs intézmény, párt, szakszervezet, aki fellépne az ilyen jelenségek ellen. Mindenki attól tart, lekommunizázzák. Pedig a kizsákmányolás torz formái ellen számtalan párt és érdekvédelmi szervezet harcol ma is a fejlett Nyugaton.

S ha már itt tartunk... Mit gondolnak, mennyit kap a világhíres McDonalds-nál az a lány, aki megállás nélkül futkos ki-be a hamburgeres tálcákkal és a kólával? Havi hatezer forintot. És naponta egy hamburgert. Üzemi étkeztetés gyanánt. Mi ez, ha nem a legteljesebb kizsákmányolás? Hogy lehet ennyi pénzből enni, öltözködni, lakásra gyűjteni, az életre készülni? Amikor egy cipő kétezer forint, egy jobb cipő hatezer forint. Nevetséges – de inkább fájdalmas, hogy valaki a havi béréből csak egy pár cipőt vehet.

Ha ilyen jó ütemben haladunk a piacgazdaság felé, visszatérhet még a gyermekmunka is! Az még olcsóbb! Megérhetjük, hogy 12-14 éves gyerekeket fognak alkalmazni könnyebb testi munkára. Elég lesz, ha naponta kétszer enni kapnak.

Levél a börtönből

Egyre több levél érkezik szerkesztőségünkbe. Íróik segítséget, tanácsot kérnek. Ezekből a sorokból látni csak igazán, milyen védtelenek, kiszolgáltatottak vagyunk. Mondhatom így, többes számban, hiszen sokan összezsúfolódtunk a magára hagyott csónakban, amely most kénye-kedve szerint hanyódik, eddig ismeretlen vizeken.

Vártuk a leveleket. Köszönjük a bizalmat. Akinek csak lehet, segítünk. De hogyan tudnák segíteni P. Jánosnak, aki 1988. júliusa óta börtönben van, s csak 1991. január 27-én szabadul?! Azt írta: „Itt bent folyamatosan dolgozom. A ledolgozott hónapok száma harminc fog lenni. Jogosult-e valaki arra, hogy ha valaki szabadulása után nem tud elhelyezkedni, munkanélküli segélyt kapjon?”

Fogas kérdés. Lehet, hogy valaki kint élvezzi a szabad élet örömeit, nem dolgozik, mégis kap az államtól mindent: családi pótlékot, munkanélküli segélyt, ingyenes gyógykezelést, szociális segélyt stb. Aki viszont a rács mögé került, s munkára kényszerült, kevesebbet „érdemel” a társadalomtól, mint a dologtalan?

„A BV-ből szabadultat nem veszik fel. Segéd munkásra, vagy betanított munkásra az önök újságát olvasva nincs nagy kereslet. Nem hiszem, hogy a büntetés-végrehajtásból szabadultak előnyben lennének a mai gazdasági helyzetben. Nem valami nagy esély várja őket. Jobban mondvá, nem is várja őket semmi.”

Sajnos, így igaz. Lassan már azoknak se lesz munkájuk, akik sosem láttak börtönt, kívülről sem. A munkaadók válogatnak. Joggal. A munkások várnak. Fogytán a türelmük. Joggal. A végkifejlet egyelőre többesélyes.

„Azt hiszem, sokan akarják megváltoztatni életüket, sorsukat. De ehhez lehetőséget kellene biztosítani. Bármilyen munkahelyet tudnának javasolni, szívesen fogadnánk. Lehet maszek is, mészégető, kőműves, vagy más, akinek szüksége lenne

állandó fizikai munkaerőre. Nem feltétlenül szükséges, hogy Pesten legyen. Fontos lenne a cím, hogy a kapcsolatot addig fel lehessen venni, amíg bent van az ember.”

P. János 27 éves marcali születésű fiatalember hamarosan szabadul. Nem rablásból és betörésből szeretne élni. Munkából. Ha mégsem kap munkát, kit hibáztassunk?

(Álláskereső, I. évfolyam, 4. szám. 1990. május 22.)

Új irodák a budapesti munkanélkülieknek

Hamarosan két új, korszerű helyiséggel bővítik a főváros munkaerő-szolgálati irodák hálózatát. Aki járt már a meglévőkben, az tudja, hogy a szolgáltatások javítására égetően szükség van. Jelenleg a négy budapesti irodában állandósult a zsúfoltság és az ingerültség, s nem ritka a veszekedés sem. A mintegy húsz ügyintéző idegei már pattanásig feszülnek olykor, s ez nem is csoda, hiszen naponta 10-30 állástalan sorsával kell foglalkozniuk. Sokan a lehetetlent kívánják tőlük: elrontott életük megoldását.

Abban nemigen lesz változás, hogy a munkaerő-szolgálati irodákat naponta 400-500-an keresik fel – illetve változás csak úgy képzelhető el, hogy ez a szám egyre nő majd. Becslések szerint ma 45-50 ezer munkanélküli van hazánkban, az év végére azonban 100 ezer álláskeresőt prognosztizálnak.

A tervek szerint az új budapesti irodákat június közepén nyitják meg. Az egyik a XIII. kerületben, a Reitter Ferenc utca 120. alatt lesz, s itt a fizikai munkások ügyeivel foglalkoznak. Ez a hely a 20-as és 30-as buszokkal jól megközelíthető. A másik helyiséget a IX. kerületi Balázs Béla utca és a Sobieski utca sarkán készítik elő az ügyfelek fogadására.

Reméljük, az új munkaerő-szolgálati irodák révén csökken a maiakra nehezedő nyomás, ám ez csak átmeneti lesz. Már most érdemes gondolkodni a hálózat

továbbfejlesztésén. Budapesten és vidéken egyaránt nagy szükség lesz rá. Azokat, akik az említett irodákban nem jutnak megfelelő munkához, várja az Állskereső szerkesztősége. Jelentkezhetnek személyesen, vagy levélben, a XIII. kerület Radnóti utca 2-ben. A most kialakuló adatbankunk révén – remélhetően – legtöbbjüknek tudunk segíteni, képzettségük és igényük szerinti munkát kínálni.

(Állskereső, I. évfolyam, 5. szám. 1990. május 29.)

Búcsúzunk

Az Állskereső első lapszáma 1990. május elsején jelent meg. Akkoriban kezdődött a privatizáció, a nagy munkanélküliség. Egymás után zártak be a nagyüzemek, emberek ezrei kerültek az utcára egyik napról a másikra. De legalább volt remény: jöttek a külföldi befektetők, új munkahelyek születtek, s egy idő után el lehetett helyezkedni. Ebben segített sokaknak az újság.

Lassan normalizálódott a munkaerő-piac. 2002-ig úgy látszott, nem kell még egy nagy megrázkódtatást elviselnünk. Nem így történt. A munkaügyi politikában egyre több lett a politika, s egyre kevesebb a munkaügy.

Aki első lapszámunk megjelenésekor született, most 19 éves. Nem tudja, hogy Magyarországnak egykor volt saját ipara, mezőgazdasága, kereskedelme, volt munka, s aki dolgozott, jól meg tudott élni. A mai helyzet reménytelenebbnek látszik, mint az 1990-es. Ma alig 4 millió ember tart el 10 milliót. S ez a munkában lévő 4 millió sem tudja, meddig lesz munkája. Az Állskereső 2009-ben már nem jelenik meg, noha szükség volna rá.

Köszönjük hirdetőink, a munkaügyi központok, előfizetőink, olvasóink eddigi segítségét, bizalmát.

(Állskereső, 2008. december 20.)

„Egyetem” a Hortobágyon

Rohan a táj. Rizs és kukorica váltja egymást. Hol a Hortobágy? Milyen a puszta? Tág szemek csüggnék az autóbuszok ablakain. Szovjet és amerikai, irodalmár és mérnök próbálja megragadni, megsejteni, megérezni: mi a puszta varázsa? Hiszen annyit hallottak már róla.

A csárda udvarán pihenőt tartanak a debreceni nyári egyetem hallgatói. Itt, a fák alatt minden könnyebb, a hőség, a nyelv, a megértés. És a puszta? Puszta-e a puszta?

- A feleségemmel húsvétkor voltunk Algériában. Ha nem lennének fák, ez éppen olyan lenne, mint a Szahara. De nem olyan, ez egyedülálló – mondja Joseph Soltész, aki csecsemő korában került ki Franciaországba. Először látja a szülőföldet.

Mátán a ménes robog felénk. A karikás pattogását, a csikóskurjantást, a paták alatt síró föld tompa dübörgését elnyeli a végtelen. Nem lehet érzékelni a távolságot. Ez itt a végtelen távolság, a végtelen közelség. Mintha határok, országhatárok nem is lenének a földön. Mintha emberi határok sem lennének.

Egy japán lány a csikós nyergébe kapaszkodik. Egy német lány virágot szed. „Hova tűnt a sok virág, lányok fonnak bokrétát...” A szovjet Ivanov, aki 23 éve járt itt, most azt nézi: milyen békés ez a táj. Egy amerikai lánynak, aki magyarként született odakint, könnybe lábad a szeme: az altatónak hallott mesék, s az álmok, íme, valósággá lettek. Egy bolgár egyetemista elmereng: érdemes volt eljönni.

A pásztorépitmény körül a fűbe telepednek a „diákok”. Falatoznak. Gomolyát, zöld paprikával. Ízlik.

- Nagyon finom – mondja Mark Debrergh francia diák.

Fehér gatyában, fekete kalappal áll a tábortűz mellett egy hortobágyi pásztor. Furulyázik. Három csikós érkezik, ziháló lovakon. A fűbe heverednek. Hozzájuk megy a furulyás. Fújja, fújja... A csikósok énekelnek. A Hortobágyról, a csendességről, a szerelemről – mindenről.

Nem kattognak már a fényképezőgépek, nem pereg a filmfelvevő. Hallgat mindenki. Hallgatják a dalt. A pásztorok ősi igazságairól.

- Vidám és mégis melankolikus. Öröm és bánat, ilyen természetes egyszerűséggel... nem, ilyet még nem hallottam – ezt mondja Emiko Shimizu japán lány, aki kilenc hónapja van Magyarországon.

A felhők szivárványszínűek lettek. Bennük úszik a nap. Vörös, bíbor, rózsaszínű – nem lehet meghatározni. Körülfonják, ölelik a felhők, mintha csak a földre huppanástól félnének. Hát ilyen a naplemente a pusztán?

Ének, dal száll. Más-más nyelven, de gy lélegzettel, egy akarattal, egy szívvel. Mit lehet itt tanulni az egyetem diákjainak? Ebben a „pusztaságban”. Mondják, azt, ami a legfontosabb. Nemcsak a népművészettel, a pásztorhagyományokkal, a tájjal ismerkednek a távoli országok fia. Közös hang, közös nyelv – ezt adja a gazdag puszta.

(Hajdú-Bihari Napló, 1967. július 19.)

Ötven év a vasút szolgálatában

Fél évszázad a történelemben is nagy idő – hát még egy ember életében. Idős Torma Jenő, a Józsefvárosi Pályafenntartási Főnökség pályamestere épp ötven esztendeje szolgálja a vasutat. És öt éve már annak is, hogy nyugdíjba ment. 1968. október 30-tól nyugdíjasként dolgozik. Nemrég töltötte be a 66. életévét. Haja, dús bajusza ezüstösen csillog, s kék szemében ott bujkál, ragyog valami huncutkodó fény, a derű.

- Ahogy számítom, korán kezdte a munkát. Hogyan volt ez?

- Amikor a négy polgárit elvégeztem, a bizonyítványosztás után rögtön munkába álltam. De már előtte is dolgoztam nyaranta, mint fűtisztító gyerek. Nagykanizsán laktunk, édesapám pincér volt, s bizony, nem ment valami jól a sorunk. 1937-ben a

székesfehérvári mozdonyjavítóban szabadultam fel, mint géplakatos, de utána három évig mégiscsak pályamunkás lettem, mert nem tudtak foglalkoztatni bennünket. Utána Fonyódon lettem pályamester, onnan bevittek a kanizsai központi szakaszra. Ott éltem át a felszabadulást is. Már akkor, 1945-ben beléptem a pártba, azóta is tagja vagyok. 1947-ben szolgálati érdekből ide helyeztek Józsefvárosba, azóta itt dolgozom.

Tekintete elréved, homlokán összefutnak a barázdák. Ha számba vesszük kitüntetéseit, úgy vélhetjük, túlzottan is szerény, minden mozdulatában, minden mondatában. Háromszor kapott „Kiváló dolgozó” kitüntetést, egyszer a „Kiváló újtó” címet – több fontos újtási javaslatot nyújtott be -, aztán megkapta a „Kiváló vasutas” kitüntetést, végül a „Munka Érdemrend” bronz fokozatát.

Most, az ötvenéves jubileum alkalmából a főnökség 300 forint pénzjutalommal lepte meg, aztán egy üveg tokaji aszúval és apróbb ajándékokkal.

- Nagyon jó főnökeim vannak – mondja -, úgy látom, szeretnek, becsülnek engem. Most 27. éve dolgozom már ugyanazon a helyen. Évente 840 órát teljesítek... Vagy egy kicsit többet.

- Hogy értsem ezt?

- Nézze, itt vannak a rajzok most is az aktatáskában, viszem haza, dolgozom rajtuk otthon is. Van egy szolgálati lakásunk Rákoson, a pályaudvaron, egy kis kertcskével. Ha az idő engedi, ott bogarászok a kertben, kertészkedek, este meg ezekkel foglalkozom. Moziba, színházba nem nagyon járunk, a televíziót nem bírom sokáig nézni – úgy értem, hogy egész este előtte ülni -, legfeljebb, ha egy rendes komára akadok, elsakkozzatok. Így mennek a napok. Tétlenül nem bírok lenni... Az kéne, hogy a fiatalok is lássák: érdemes iparkodni, csak úgy érdemes élni. Engem bosszant, ha látom, azt a csavargást, fegyelmeztelenséget, amit egyik-másik fiatal művel. A régi időkben már elbocsátották volna őket, de most nem hajt senkit az éhség, a kenyér, mint valamikor.

Torma Jenő közmegbecsülésnek és nagy szeretetnek örvend munkatársai körében. A fia szintén pályamester a józsefvárosi főnökségnél, a menyé ugyanott

dolgozik a munkaügyi osztályon, a lánya a józsefvárosi pályaudvaron bérszámfejtő, a veje pedig ténfőnök. Igazi vasutas család.

Ötven év munkában szép idő, de a hatvan még szebb. Torma bácsi dolgozik tovább, úgy, ahogy megszokta, szerényen, szorgalmasan, megbízhatóan, példaadóan. Szerkesztőségünk ehhez további jó egészséget, minden jót kíván.

(Magyar Vasutas, 1973. november 1.)

Érdekes nyelv - Skótok, finnek, franciák a magyar nyelvről

A magyar művelődési tanfolyam július 20-án kezdődött a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Pár nappal ezután ismerkedési estet rendeztek a tanfolyam résztvevői számára az egyetem II. számú kollégiumában. Ezen az esten beszélgettem néhány vendéggel arról, hogy miért tanulnak magyarul, mi vonzza őket a magyar nyelvhez, s hogyan érzik magukat Debrecenben.

Alexander Nagy magyar származású, de évtizedek óta Skóciában él. Egy Edinburgh melletti község középiskolájában németet és angolt tanít. Aránylag jól beszél magyarul, de sokszor gondolkodik a szavakon, s a kiejtése angolos.

- Remélem, hogy az edinburghi egyetem a közeljövőben bevezeti a kelet-európai nyelvek tanítását. Én a magyar nyelvet szeretném tanítani az egyetemen. Ezért gondoltam, szükség van arra, hogy megjavítsam magyar nyelvtudásomat, s megismerjem a mai magyar irodalmat és történelmet. Tizennyolcan jöttünk Nagy-Britanniából, köztük négyen Skóciából.

Egy valódi, tősgyökeres skót, Margaret Ives, a cambridge-i egyetem tanársegéde így nyilatkozik:

- Nemsokára módomban lesz a cambridge-i egyetemen magyar nyelvet tanítani, ezért jöttem el a tanfolyamra. Nagyon érdekes nyelv a magyar.

Az angolok közül jó néhányan szeretnének még a kurzus után is itt maradni, s jövőre is visszatérni.

Egy asztalnál három finn lány ül: Eila Hamalainen, Laila Lehtiköinen és Liisa Knuutila. Csak szavakat tudnak magyarul, tolmácsra van szükség.

- A helsinki egyetemen a finn nyelv tanulójának választaniuk kellett valamilyen rokon nyelvet. Mi azért választottuk a magyar nyelv megtanulását, mert a magyar nép kultúráját szeretnénk megismerni.

Francois Simonnet a párizsi Sorbonne-on tanul. Párizs külvárosában lakik, s rövidesen gimnáziumi tanár lesz.

- Azért akarom megtanulni a magyar nyelvet, mert különösen érdekes nyelvészeti szempontból. Nem tartozik az indoeurópai nyelvcsaládhoz, mégis európai nyelv. Kultúrája Európához köti. Most érdeklődésem kettős jellegű: szeretném Debrecen minél jobban megismerni, mert fontos város a magyar életben, másrészt az egyetemmel, munkájával szeretnék behatóan megismerkedni.

Henri Vincelain, a lille-i egyetem első éves hallgatója még nem beszél olyan jól magyarul, mint a barátja, aki most a tolmács szerepét vállalja.

- Én folklórral foglalkozom. Az egyetemünkön indult egy tanfolyam a kelet-európai folklórrol, amelyre beiratkoztam, így megismerkedtem kissé Magyarországgal is. Aztán hallottam, hogy indul Debrecenben egy magyar nyelv-tanfolyam. Gondoltam, ez nagyon hasznos lesz a tanulmányaimban való elmélyedéshez.

A beszélgetésekből – amelyeknek egy része nem került a jegyzetfüzetbe -, az derült ki, hogy mind a nyugat-európai országok, mind a szomszédos szocialista államok tudományos életében egyre nagyobb az érdeklődés a magyar nyelv, a magyar kultúra iránt. Ennek az érdeklődésnek a kielégítéséhez hasznos segítséget nyújt a debreceni művelődési tanfolyam.

(Hajdú-Bihar megyei Napló, 1967. július 30.)

Búcsúest a nyári egyetemen

Krónikásnak lenni nagyszerű. Különösen, ha olyan maradandó élményről számolhat be, mint a debreceni nyári egyetem búcsúestje. A „búcsú” szó, hangulati tartalmánál fogva nem is illik ide. Nincsenek könnybe lábadt szemek, elérzékenyült emberek. Mást jelent itt a szó. Egészen mást.

Vidám a búcsú. A siker öröme hatja át. Műsort adnak a „diákok”. Az asztalok közötti szabad térségbe elsőként a Buenos Airesből érkezett kémikus áll ki. Argentín népdalokat játszik furulyáján. Az osztrákok jelenete: a bécsi villamosra felszáll egy férfi, cseh, francia és bécsi utasoktól kérdezi, hol van a Collegium Hungaricum? Nem kap választ, ezért magyarul szólal meg. Az utasok felugrálnak, a nyakába borulnak. „Tud magyarul? Miért nem ezzel kezdte?” Kiderítik, hogy mindannyian a debreceni nyári egyetemen tanultak magyarul.

A kedves, mulatságos jelenet inkább a jövő képe. De mutatja: ha nem is világnyelv a magyar, egyre többen érdeklődnek iránta. Lám, a bolgár Gencso is már saját fordításban szavalja a Radnóti-verset. A finnek népes csoportja körbeáll, úgy éneklik a népdalokat. Tarka ruhák, szőke hajfürtök, kipirult arcok. Ilyen ragyogó, fénylő arcokat ritkán látni. Egy francia férfi a Sorbonne-on magyar és finn nyelven tanít.

- Hány nyelven beszél? – kérdezem.

- Nem is tudom. 15-16 talán.

29 éves. Magyarul az érettségi után kezdett tanulni, a lengyellel és oroszul egyszerre. Azt hallotta, nagyon nehéz, ezért érdekelte a magyar nyelv. Rájött, hogy egyszerű a nyelvtani rendszere. De ritkán van alkalma gyakorolni. Kitűnőnek tartja a nyári egyetem tanárainak munkáját. „Kár, hogy nem egy hónapig tart” – mondja.

- Eljön máskor is?

- Igen.

Moreau úr nincs egyedül ezzel a szándékával. A nyári egyetem hallgatói kivétel nélkül elismeréssel beszéltek erről a két és fél hétről, a tanárokról, a programról és egymásról.

Sokan kötöttek barátságot. S a búcsúest végén, a tánc után, így búcsúztak:

- Viszontlátásra, a jövő évben.

(Hajdú-Bihari Napló, 1967. augusztus 1.)

Postakocsik alkonya

Mint ismeretes, a Magyar Posta ez évben ünnepli fennállásának 100. évfordulóját. A korszerű gépi berendezések mellett az év elején még elég sok lovas postakocsit lehetett találni az országban. A Debreceni Postaigazgatóság területén – Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár és Szolnok megyében – például 11 darab lovas kocsit segített a postaforgalom lebonyolítását. Számuk az év során fokozatosan csökkent s szeptember elejére már csak négy darab maradt belőlük.

A Postaigazgatóság most újabb két lovas kocsit vált fel autóval, s az év végére az utolsó lovas postakocsi is nyugdíjba vonul, köztük Hajdú-Bihar megye legöregebb postakocsija is, a berettyóújfalui.

(Hajdú-Bihari Napló, 1967. szeptember 5.)

Rekord a hídi vásáron

Új rekordok születtek a vasárnap zárult idei, háromnapos hortobágyi hídi vásáron. Vasárnap délelőtt tízezren nézték meg a mátai lovaspályán a csikósok ügyességi és gyorsasági versenyét, a fogatversenyt és a számárversenyt. Délután a vízi színpadon

tartották meg a népi együttesek országos találkozóját, amelyet 1500-an tekintettek meg. Nagy sikere volt a Pásztormúzeumban rendezett kiállításnak, amely a Hortobágy élővilágáról adott hű képet.

Három nap alatt több, mint húszezren fordultak meg a Hortobágyon. Ez rekordnak számít a korábbi rendezvényekhez képest. A kiskereskedelmi vállalatok sátrai és elárúsító helyei több, mint egymillió forintos forgalmat bonyolítottak le. A Hajdú-Bihar megyei Vendéglátó Vállalat egymaga forgalmazott 300 ezer forintot. Elkelt kétezer darab gémes kenyér, 20 ezer üveg sör, 8 ezer üveg üdítőital és tízezer adag virsli, illetve páros kolbász. Nagy sikere volt a szabad tűzön főzött birkaprikásnak. Több, mint öt ezer lángos is elkelt. A kulturális rendezvények színvonalát és a kereskedelmi ellátást és forgalmat tekintve az idei hídi vásár mindenképpen rekordot hozott.

(Hajdú-Bihari Napló, 1967. augusztus 22.)

Malomkő

Igazi paprikát csak kővel lehet őrölni. A kő nem melegszik fel, így a paprika nem veszíti el zamatát. A festék és porcelángyárakban – ahol szemernyi vaspár sem kerülhet az őrleménybe – ugyancsak nélkülözhetetlen a malomkő. Mondják: a malomkő egyidős az emberrel, s még sokáig szükség lesz rá.

Az ország, s egyben Közép-Európa egyetlen malomkő-gyára Sáropatakon van. A 13. században olasz telepesek jöttek Patakra, a bányában kört rajzoltak, körülvették, s egy darabban kiemelték a malomkövet. A XVI. századi összeírások négy magyar bányászt említenek. Hat-kilenc nap alatt vágtak ki egy követ. Utána a Bodrogon úszott le, vagy társzekereken, hadiutakon vitték a követ. Lisztet, lőport őröltek vele.

Fenn, a hegy gyomrában ma hét bányász dolgozik. Cseng-bong a világ. Ez az ország legkeményebb köve: kvarcit. Nem viszi a fűrő, nem viszi a fűrész. Pénteken robbantottak: a két fűrő feje – nemes vídia acél - csak két-három méterig jutott. Tönkrementek. Szombaton a lerobbantott sziklákat darabolták: maszlival, a háromkilós, mindkét szélén kiélezett kalapáccsal törték, aztán szögekkel lyukat véstek, abba éket tettek, s az ékkel hasították. A szerszámok egy nap alatt kicsorbultak. Próbálkoztak fűrészszel is. Egy milliméter ment, és vége volt. Olyan kő ez, hogy üveget lehet vele vágni.

- Fújjon rá! – mondja Lipcsei László, a szocialista brigád vezetője. – Látja, ez a higany. Van ebben vas is, higany is. A nyári napsütésben elpárolognak belőle a higanyfoltok. Sok kiránduló jár errefelé, elhordják a színesebbjét. De van itt nekem eldugva egy kő, azt magának adom.

Lenn, az út mellett áll a gyár. Heten dolgoznak itt is. Az udvaron formálják, finomítják az apró, 10-15 kilós köveket olyan alakúra, hogy összeillesztve kört alkossanak. Bent, az épületben – fehér falú, fa gerendás, deszkamennyezetes, öreg házban – készül a malomkő. Királyi Sándor tudja a módját, 1947-től itt dolgozik. Barna bőrkötényt visel, jobb kezével simítja-tapasztja a szívkövet. Ez forog majd a malomban, míg a párja áll, s a kettő között porrá zúzódik a termény. Mint valami óriás fazék, középütt fekszik egy szerkezet, amelybe belerakja a kőkockákat, betonba ágyazza. A legnagyobb „öntött” malomkő egy tonna.

A „pitvarban” két szürke, egy darabból faragott, 60 centiméter átmérőjű malomkő vár szállításra: e héten viszik Dániába. A pataki kőnek híre van, rendszeresen viszik külföldre. Főként Csehszlovákiába. Újabban az angolok is érdeklődnek iránta.

(Hétfői Hírek, 1972. november 13.)

Baleseti sebészet

Mentőautó száguldott vasárnap délelőtt a körúton. Ha szirénaszót hallok, mindig megborzongok. Tudom, milyen érzés a hordágyon feküdni, összetörve, vérző fejjel. Ha eszméleténél van az ember, s a fájdalmak még nem is jöttek elő, elfogja a félelem. Kába, zsibbadt rémület ez: mikor érünk már kórházba?

A baleseti sebészet folyosóján tolókocsik sorakoznak, súlyosabbnál súlyosabb sérültekkel. Te nem törödsz velük, kiabálsz, vagy könyörögsz: téged operáljanak. Nem érdekel, hogy a sebészek egy fél napja egyfolytában operálnak, nem látod verejtékező homlokukat, nem tudod, hogy 24 órás ügyeletük alatt húsz-harminc műtétet végeznek.

Feleszmélsz egy fehér ágyon, csodálkozva körülnézel. Kérdezgeted: hol vagy? Hogy kerültél ide? A nővér elmondja a balesetedet, és fájdalomcsillapítót hoz. Jön a rokonság, sírva-ríva. A búcsúzásnál már ők vigasztalnak téged. Közben arra gondolnak: hogy lehettél ilyen ostoba? Ezt akkor már te sem tudod. Igyekszel mentségeket keresni.

Melletted idősebb férfi fekszik. Megfeledkezett a jobbkéz-szabályról, s motorkerékpárjával belerohant egy autóbuszba. Három helyen eltört a lába, fél év kellett, hogy rendesen összeforrjon. Egy másik férfi a családjához igyekezett volna Békés megyébe. Amint elhagyta a munkásszállót, elütötte a soroksári HÉV. Gondolta, még át tud futni előtte... Arasznyi hosszon szétszakadt a fejbőre. Egy harmadiknak a villamos térdben levágta a lábát. Reggel felkelt, ki akart menni mosakodni. A nővér magyarázta neki, hogy nincs lába. „Dehogyan nincs, dehogyan nincs” – hajtogatta a férfit. Felemelte a takarót, s hitetlenkedve nézte a nincset.

Példát, sajnos, lehetne hozni még sokat. Egy év alatt 26 861 ember sérült meg a közutakon, a halálos áldozatok száma 1500-nál is több volt. Korunk „járványa”, a közlekedés több áldozatot szed a figyelmetlenek, könnyelműek, fenegyerekeskedők közül, mint régen a pestis. Kis figyelmetlenségek – nagy bajok. Valahogy át kellene hangolni idegeinket, türelemre, óvatosságra, megértésre ösztökélni önmagunkat.

Tudomásul kell vennünk, hogy az utca „veszélyes üzem”. Minden perc, minden mozdulat veszélyt rejt.

Tegnap láttam egy idős asszonyt áttotyogni a Rákóczi úton. Fittyet hányt a tilos jelzésre, az autók áradatára. Ma egy férfi mozgó villamosra ugrott fel a Blaha Lujza téren. Egy ugrándoató fiú a metrókocsi csukódó ajtaja közé szorult. Mind megúszták. De nem rajtuk múltott, hogy nem történt baleset.

Egyszer el kellene menniük a baleseti sebészetre. Hogy látnák a vért, a sebeket, az amputált végtagokat, a kimondhatatlan kínokat. Én láttam ott erős, kemény férfiakat gyermekként zokogni. „Szerencsésnek” mondják magukat, mert tudják, meg is halhattak volna. Mégis, estefelé, amikor jön a fájdalom és az önmarcangolás, sokan sírnak.

Mind fogadkoznak: nagyon óvatosak lesznek, csak egyszer kiléphetnének még arra az átokverte utcára. Sétálni szeretnének...

(Hétfői Hírek, 1973. július 9.)

Helikopter hozza a csemetét

A kiváló fásítási eredmények alapján a Mezőgazdasági- és Élelmézésügyi Minisztérium illetékesei úgy döntöttek, hogy Pest megyében a Dobogó-fennsíkon tarják az országos fásítási hónap megnyitóját. Az ünnepségre március 21-én, szombaton kerül sor.

Péntek délután az erdészeti szakembereknek és a tsz-vezetőknek bemutatják a korszerű hazai gyártmányú erdészeti gépeket a telki erdő- és vadgazdaság budakeszi központjában, ugyanakkor több ezer röplapot szórnak le Érd, Törökbálint, Sósút és Tárnok vidékén.

A program szerint szombat reggel 9 órakor indulnak a különbuszok a MOM művelődési háza elől a Dobogó-fennsíkra. Tíz órakor lesz a megnyitás és az emléktábla felavatása.

Ismeretes: a kopár fennsík tízéves fásítási programja felett védnökséget vállalt a budai járási KISZ-bizottság. A Barátság-liget nyitó ünnepségén mintegy 250 KISZ-es és több száz úttörő vesz részt. Az avatóbeszéd után helikopter jelenik meg az égbolton, s kötélen 100 darab facsemetét ereszt le. Ezeket a vendégek ültetik el az előkészített gödrökbe. Utána erdészeti bemutató következik.

(Pest megyei Hírlap, 1970. március 19.)

Vadtrófeák

A vadászati idény után minden esztendőben összeül a háromtagú megyei trófeabíráló bizottság. Mint a bizottság elnöke, Balázs István elmondta, február közepéig valamennyi Pest megyei vadásztársaság beküldte a trófeákat.

Nem volt könnyű 270 őz, és 75 szarvas agancs, valamint 19 vadkan agyar felett ítélni. Akkor sem, ha ez a precízen kidolgozott nemzetközi pontozási rendszer alapján történt. A súly, a hosszúság, az ágak száma nem minden – figyelembe kellett venni a színt, a gyöngyözést, a terpesztést stb.

Az eredmény: 3 aranyérmes, 4 bronzérmes őztrófea és egy ezüst, három bronzérmes szarvasagancs. Ez nem sok, de nem is kevés. Hiszen a trófeák zöme a Börzsönyből került ki, ahol köztudottan könnyebbek az agancsok, mint az ország más vidékein. Most 1-1,5 kilogrammal meghaladják a régi átlagot, tehát javult az állomány.

A legszebb, 164 pontos trófea Nagykőrös vidékéről, a másik, 160 pontos pedig Abonyból került a zsűri elé. Ezt a két „aranyagancsot” javasolják az évente szokásos országos kiállításra is. Általános tanulság: a vadásztársaságok

mértéktartóan, a minőségi javítás érdekében vadásznak. A jelek szerint jövőre még több éremre érdemes vaddal számolhatunk.

(Pest megyei Hírlap, 1970. március 21.)

Tantárgy lett a műhold

Hétfő az „időjósok” ünnepe lesz: meteorológiai világnapot tartanak. Az esemény eredete 1951. március 23-ára nyúlik vissza. Ekkor lépett hatályba az az egyezmény, amelynek alapján létrehozták az ENSZ kebelén belül működő Meteorológiai Világszervezetet.

Az egyezmény születésének tízéves évfordulóján elhatározta a világszervezet – amelynek ma már közel 130 tagországa van -, hogy megünnepli e napot. A kutatás egy-egy időszérű témáját előadásokon vitatják meg, kiállításokat rendeznek stb.

”Az időjárás és az ember”, és más hasonló címszavak után az idei téma: a meteorológiai oktatás. Két év alatt részletesen kidolgozták a szakemberek az egyetemi meteorológusképzés egységes elméleti és gyakorlati tematikáját, amelyet az idén továbbítottak a tagállamoknak. A jövőben ennek alapján tanulnak a hallgatók.

Hazánkban 1950-ben kezdődött meg a szakemberképzés a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem meteorológiai tanszékén. A világszervezet külföldi ösztöndíjak biztosításával segíti a magyar szakképzést. Egy-egy speciális szakterület korszerű módszereit a legfejlettebb szolgálatoknál ismerhetik meg a magyar meteorológusok. Alig tíz év alatt a magyar szolgálat 18 fiatal munkatársa kapott ösztöndíjat.

A tanulmányutakon agrometeorológiával, légszennyeződés- és műhold-meteorológiával, gépi adatfeldolgozással, radarmeteorológiával stb. foglalkoztak az ösztöndíjasok. Megismerve a fejlett nemzetközi módszereket, kutatási

eredményeket, tudósaink egyre nagyobb mértékben tudnak hozzájárulni a tudomány továbbfejlődéséhez, s nem utolsósorban a gazdasági fejlődés elősegítéséhez.

Mert – ki ne tudná – a pontos időjárás-előrejelzés aranyat ér a gazdasági életben.

(Pest megyei Hírlap, 1970. március 22.)

Mindennap átadás

Megkezdődött a legizgalmasabb időszak a vállalat életében: december első napjaitól kezdve ugyanis december 20-ig mindennap átadás lesz. Mint Matusek Lajos termelési osztályvezető elmondta, jól halad Csepelen az 1021-es jelű, 250 lakásos épületben a műszaki átadás, december 20-ára pedig a hiánypótlás, illetve a birtokbaadás is befejeződik. December 10-re készül el a Mogyoródi úti 1021-es, 65 lakásos épület is.

December 5-re tervezik a Mádi úti, 1005-ös épület átadását, december 10-re pedig az ugyancsak Mádi úti 1003-as és 1004-es házak átadását. December 8-án megkezdik a Józsefvárosi S-39-es épület átadását is, mely hosszú ideig bizonytalannak látszott, s várhatóan december 15-20-ára itt is befejezik az átadást.

Kritikus pontnak ma már csupán a Mádi úton lévő 1007-es jelet viselő, négylakásos épület nevezhető. Minden bizonnyal csak december 20-ára tudnak itt végezni dolgozóink, de minden remény megvan rá, hogy az utolsó munkanapon sikerrel be tudják fejezni ezt a munkát is.

Ez azt jelenti, hogy ezzel mégiscsak teljesül a vállalat idei lakásátadási terve.

(Lakásépítő, a Budapesti Lakásépítő Vállalat dolgozóinak lapja,

1986. december 5.)

Ki fizesse a doktort?

Az utóbbi időben egyre több szó esik az egészségügyről, annak ezernyi bajáról, amelyeket mielőbb orvosolni kellene. Szerkesztőségünk postájában is megszorodtak az egészségügy kérdéseivel foglalkozó levelek. Ezen nincs mit csodálkozni. Az emberek szeretik kibeszélni vélt, vagy valódi sérelmeiket, s jobbító szándékkal javaslatot tenni a megoldásra. Ezeket komolyan kell venni akkor is, ha csak egy-egy részletet érintenek.

A Szociális- és Egészségügyi Minisztériumban dolgoznak ugyan az egészségügy megreformálásán, ám – tudomásunk szerint – a reformokat nem akarják felülről ráerőszakolni az egyes intézményekre. Céljuk az, hogy nyílt társadalmi vitában fogalmazódjanak meg az egészségügy iránti elvárások, s az orvosok és betegek egyaránt segítsék ötleteikkel, javaslataikkal a kibontakozást.

Kétségtelen, legtöbb vita a hálapénz körül zajlik. Ez valóban sarkalatos pontja az ellátásnak. Miközben állami intézményekben, állami eszközökkel és gyógyszerekkel folyik az ellátás, az orvosok magánorvosként viselkednek, s ha nem akarnak anyagilag az értelmiségi átlag alá jutni a 6-8-10 ezer forintos fizetésükkel. Egy kimutatás szerint az egyetemi végzettségűek közül ma az orvosok alapbére a legalacsonyabb. Márpedig ők nem is kereshetnek más területen munkát, csak a rosszul fizetett egészségügyben. A nagyrészt középfokú végzettségű egészségügyi szakdolgozók havonta hatszáz forinttal kapnak kevesebbet, mint a betanított munkások.

Az egészségügyben 11 évvel ezelőtt volt központi béremelés, azóta csupán az évi 4-5 százalékos bérautomatizmus növelte az ott dolgozók bérét. Eközben az iparban a bérkiáramlás többlete elérte az évi 8-10 százalékot. Így most az egészségügyi dolgozók bérelmaradása a népgazdasági átlagtól 30-35 százalékra tehető.

Mindebből az következik, hogy az állam – gyakorlatilag – a betegekkel, illetve a hozzátartozókkal fizeteti meg az egészségügyiek elmaradt, ki nem fizetett bérét, hálapénz formájában. Ez megalázó mindkét fél számára. Gondolkozni kellene azon,